

VARSINAIS-SUOMEN SAIRAAANHOITOPIIRI

AVANNELEIKKAUSPOTILAALLE OHJEITA

Avanne (stooma) on leikkauksella tehty eritteiden ulostuloaukko, jonka kautta suolen sisältö tai virtsa kerääntyy vatsanpeitteiden päälle kiinnitettävään avannesidokseen. Avanne ei aisti kosketusta, painetta, lämpöä eikä kylmää. Avanne ei ole sairaus vaan tapa hoitaa sairautta.

Ohutsuoliavanne (ileostooma)

Ohutsuoliavanne voi olla väliaikainen tai pysyvä sairaudesta riippuen ja se sijaitsee yleensä oikealla alavatsalla. Avanne tuottaa löysää ulostetta useita kertoja päivässä ja nestettä kertyy noin litra vuorokaudessa.

Syitä ohutsuoliavanteelle ovat mm.:

- paksu- tai ohutsuolen syöpä sekä gynekologiset syövät
- haavainen paksusuolen tulehdus (colitis ulcerosa) tai Crohnin tauti
- fistelit, tapaturmat tai polyypitaudit

Paksusuoliavanne (colostooma)

Paksusuoliavanne voi olla väliaikainen tai pysyvä ja se tehdään yleensä vasemmalle alavatsalle. Väliaikainen paksusuoliavanne voidaan tehdä myös vatsan oikealle puolelle kylkikaaren alapuolelle.(transversostomia). Erite on yleensä kiinteää ja suoli toimii n. 1-2x/vrk.

Syitä paksusuoliavanteelle ovat mm.

- syöpä
- tulehdukset (mm. divertikuliitti), fistelit, märkäpesäkkeet tai tapaturmat
- sädehoitovauriot
- vaikea ummetus, ulostepidätyskyvyttömyys

Virtsa-avanne (urostooma)

Virtsa-avanne tehdään vatsan oikealle puolelle ohutsuolen osasta, johon virtsanjohtimet on yhdistetty. Ohutsuolen toinen pää johdetaan vatsanseinämän läpi ja kiinnitetään ihoon. Tämä ohutsuolen osa toimii ns. virtsaputkena, josta virtsa valuu ulos. Virtsa erittyy n. 1-2 litraa/vrk. Syitä virtsa-avanteelle ovat mm.

- virtsarakkosyöpä tai muut laajalle levinneet syöpäsairaudet
- synnynnäinen epämuodostuma
- krooninen virtsatulehdus, virtsarakon toiminta häiriö tai virtsaputken hankalat vammat

Tiedon saanti, ohjaus ja hyödyllisiä linkkejä

Ennen ja jälkeen leikkauksen sinun ja omaisesi on mahdollista saada ohjausta avannepoliklinikalta esim. leikkaukseen valmistautumisesta, avanteenhoidosta ja elämästä avanteen kanssa. Maksuista, erilaisista tuista ym. saat tietoa sairaalan sosiaalityöntekijältä ja avannehoitajalta. Hyödyllisiä linkkejä:

- Finnilco ry (avanneleikattujen yhdistys) www.finnilco.fi
- Kansaneläkelaitos www.kela.fi
- Lounais-Suomen syöpäyhdistys www.lssy.fi

Kotiutuminen ja avanteen hoitaminen

Kotiin pääset n. 1-2 viikon kuluttua leikkauksesta. Pääset alusta lähtien opettelemaan avanteenhoitoa hoitajan avustuksella. Myös omaisesi saavat tarvittaessa tietoa ja ohjausta avanteenhoidosta. Terve avanne on punainen ja kostea. Avanteen väriä, kokoa ja ympärysihoa on hyvä seurata. Avannetta ympäröivän ihon kunto vaikuttaa avannesidoksen tiiviiseen pysymiseen iholla. Kotiutuessa varmistetaan, että osaat hoitaa avannetta ja tarvittaessa kotiin voidaan järjestää apua esim. kotisairaanhoidolta.

Avannesidoksen vaihto ja pussin tyhjennys

- Avannesidoksia on yksi- ja kaksiosaisia.
- Vaihda yksiosainen sidos 2 päivän välein tai tarvittaessa päivittäin. Kaksiosaisessa sidoksessa pohjalevy vaihdetaan 2-3 päivän välein, pussi päivittäin tai tarvittaessa.
- Mikäli eritettä on valunut pohjalevyn alle, avannesidos on vaihdettava heti.
- Puhdista iho haalealla vedellä ja kuivaa huolellisesti ennen uuden sidoksen kiinnittämistä, ettei uloste/virtsaa pääse kosketuksiin ihon kanssa.
- Tyhjennä avannepussin sisältö wc-pyttyyn. Hävitä avannesidos polttojätteiden mukana.

Avanteen komplikaatiot

Komplikaatiotilanteissa ota yhteys avannehoitajaan tai lääkäriin. Mahdollisia komplikaatioita:

- Iho-ongelmat
- Suolitukos
- Avanteen vetäytyminen, ahtautuminen, esiinluiskahdus tai avannetyrä

Liikunta

- Voit harrastaa rauhallista kävelyä heti avanneleikkauksen jälkeen.
- Uiminen ja saunominen ovat myös sallittuja leikkauksen jälkeen, kun leikkaushaava on parantunut. Suojaa avanne liialta lämmöltä saunassa esim. kostealla pyyhkeellä.
- Voit harrastaa raskaampaa liikuntaa n. kolmen kuukauden kuluttua leikkauksesta. Vältä voimakkaita kontaktilajeja tai teetä avanteelle erityinen suojuus.

Seksuaalisuus

Toipuminen isosta leikkauksesta vie pitkän ajan ja myös leikkauksen vaikutukset seksuaalisuuteen näkyvät myöhemmin. Avanne ei ole este yhdynnälle. Miehillä voi esiintyä leikkauksen jälkeen erektiohäiriöitä. Näihin on monenlaisia hoitokeinoja, joista saa tietoa hoitavalta lääkäriltä. Naiselle avanneleikkaus voi aiheuttaa yhdyntäkipuja, vähentää emättimen joustavuutta, kostumishäiriöitä ja tuntopuutoksia sukupuolielinten alueella. Myönteinen asenne, itsetunto, kärsivällisyys ja huumori edesauttavat myös seksuaalisuudessa.

Ehkäisy ja raskaus

Huolehdi ehkäisystä samalla tavalla kuin ennen avanneleikkausta. Lasten saamiselle avanneleikkaus ei ole este. Yleensä synnytys tapahtuu normaalisti alateitse. Virtsa-avanne leikattava voi keskustella perhesuunnittelusta urologin kanssa.

Ravitsemus

Ruokavalio on normaali ja se perustuu monipuolisuuteen, kohtuuteen sekä nautittavuuteen. Ravitsemukseen liittyvää ohjausta saat avannehoitajalta tai ravitsemusterapeutilta.

- Juo nestettä vähintään 2 l/vrk.
- Suolen tukkeutumisen välttämiseksi pureskele ruoka huolella.
- Ohutsuoliavannepotilaan eritteen mukana elimistöstä poistuu natriumia, jonka voi korvata lisäämällä ruokaan suolaa.

Suolitukoksen tai mahakipua voivat aiheuttaa mm.:

- tomaatti
- viinirypäleet
- kuitupitoiset vihannekset, esim. parsakaali
- raaka porkkanat, kasvikset, kukkakaalit
- sienet
- pähkinät, mantelit
- sitruhedelmät lohkoina (ei mehuksi puristettuna)
- kookos
- kuivatut hedelmät

Löysää ulostetta voivat aiheuttaa mm.:

- päärynät, luumut
- suuret määrät sokeria
- makeutusaineet
- alkoholipitoiset juomat

Kiinteää ulostetta voivat aiheuttaa mm.:

- makaronit, spagetti ja riisi
- banaani
- juusto
- tee

Ilmavaivoja voivat aiheuttaa mm.:

- sipuli, kaali, retikka ja palkokasvit, esim. herneet
- keinotekoiset makeutusaineet mm. ksylitoli ja sorbitoli
- hiilihappoiset juomat

Hoitotarvikejakelu

Hoitotarvikkeet saat maksutta kotipaikkakunnan terveyskeskuksesta tai hoitotarvikejakelusta hoitajan todistuksella. Valikoimassa on erilaisia lisätarvikkeita, joista saat tietoa avannehoitajalta.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri • www.vsshp.fi • Vaihde 02 313 0000

Tämä ohje on tarkoitettu hoitosuhteessa oleville potilaillemme.